

مقدمه

علف‌های هرز به گروهی از گیاهان گفته می‌شود که بر خلاف میل ظاهری در مزرعه یا باغ رشد می‌کنند. ممکن است بوته‌هایی از گندم در مزرعه جو دیده شود که به عنوان علف هرز حذف دانسته شوند، هر چند که ارزش اقتصادی گندم از جو بیشتر باشد. گاه‌ها علف‌های هرز به دلیل داشتن مقاومت بالا با روش‌های معمولی مبارزه از بین نمی‌روند. اغلب، علف‌های هرز با گیاه زراعی همزمانی رسیدن دارند. در نتیجه موقع برداشت محصول بذرشان مخلوط می‌شود. باعث به وجود آمدن مشکلات زیادی می‌شود. آشنا شدن با وسعت خساراتی که از نظر کمی و کیفی علف‌های هرز بر محصولات وارد می‌کنند ما را بر برنامه‌ریزی صحیح مبارزه با علف‌های هرز مصمم‌تر خواهد کرد.

مدیریت علف‌های هرز به شیوه حرارتی

خاکپوش

پوشیدن سطح خاک به طوری که مانع رسیدن نور به آن شود نیز می‌تواند سبب جلوگیری از جوانه‌زنی بذور و رویش گیاهچه‌های علف‌های هرز شود. خاکپوش معمولاً جهت کنترل علف‌های هرز چندساله استقرار یافته‌ای که ذخایر غذایی کافی برای رویش و عبور از مواد غیرقابل نفوذ را دارا می‌باشند از کارایی کمی برخوردار هستند. خاکپوش‌ها شکل‌های زیادی دارند: پوشش گیاهی زنده روی زمین، قطعات خرده شده مواد آلی یا غیرآلی پخش شده روی سطح خاک لایه‌هایی از مواد مصنوعی یا طبیعی که روی سطح زمین کشیده می‌شود (شکل ۱).

شکل ۱- یک نوع از انواع خاکپوش‌های مورد استفاده برای کنترل علف‌های هرز

امروزه خاکپوش‌های پاششی تولید شده‌اند که سبب ایجاد لایه لاستیکی نازکی روی سطح خاک می‌نمایند. این خاکپوش‌ها اغلب جهت تثبیت خاک‌های نرم و روان استفاده می‌شوند. بقایای محصول قبلی نیز ممکن است پس از برداشت، خاکپوشی را به وجود آورند که گیاه زراعی بعدی در آن کاشته شود. خاکپوش‌های مختلف قابل ترکیب هستند، برای مثال می‌توان به قراردادن لایه پلاستیکی به موازات ردیف کاشت با بستر بذر و پخش کاه و کلش بین ردیف‌های کاشت و در مسیر چرخ‌های تراکتور اشاره کرد. خاکپوش‌های ورقه‌ای ممکن است به صورت جایگزینی برای خاکورزی به منظور کنترل علف‌های هرز پیش از کاشت گیاه زراعی به کار گرفته شوند. بررسی‌ها نشان داده که باقی ماندن طیفی از مواد پوششی، به مدت ۱۲ تا ۱۸ ماه در یک مکان، می‌تواند برای نابودی پوشش گیاهان چمنی پیش از کاشت سبزیجات مورد استفاده قرار گیرد، به طور کلی، بالابودن هزینه خاکپوش فقط برای کشت‌های با ارزش با گیاهان زراعی چندساله که انتظار می‌رود خاکپوش برای چندین سال به کار آید، از صرفه اقتصادی برخوردار است.

خاکپوش‌های زنده

خاکپوش زنده در شرایط ایده‌آل شامل استقرار پوشش متراکمی از گیاهان کم‌رشد پیش یا پس از کاشت گیاه زراعی است. در اغلب موارد، هدف از کاربرد خاکپوش زنده فقط جلوگیری از رشد علف‌های هرز نیست، بلکه بهبود ساختمان خاک، افزایش حاصلخیزی یا کاهش مشکل آفات نیز مدنظر است. در غلات، پوشش زیر کانوپی شبدر (شکل ۲) که به عنوان خاکپوش زنده استفاده می‌شود، علاوه بر جلوگیری از رشد علف‌های هرز موجب اصلاح حاصلخیزی خاک و کاهش مشکلات، آفات و بیماری‌های گیاهی نیز می‌شود.

شکل ۲- در غلات، پوشش زیر کانوپی شبدر که به عنوان خاکپوش زنده استفاده می‌شود.

کاربرد موفقیت آمیز خاکپوش‌های زنده نیازمند مدیریت دقیق است. در برخی موارد، خاکپوش‌های زنده به خصوص گونه‌هایی که با ریزش طبیعی بذر امکان رویش در سال‌های آتی را فراهم می‌آورند، برای استفاده در کشت‌های چند ساله نظیر باغ‌های میوه نیز مناسب هستند. البته، حتی در باغ‌های استقرار یافته نیز ممکن است به خصوص رشد زیاد خاکپوشی زنده در نزدیکی درختان موجب کاهش رشد آنها شود. به نظر می‌رسد که مدیریت دقیق برخی علف‌های هرز کندرشد می‌تواند پوششی در سطح خاک به وجود آورد که از رشد سایر علف‌های هرز ممانعت به عمل آورد.

منبع

زند، اسکندری (۱۳۸۸). مدیریت علف‌های هرز (چاپ دوم). مشهد: انتشارات جهاد دانشگاهی مشهد.

